(המשך מעמוד 23)

מתעוררת השאלה אם הנתבע חייב או לא. פסק־הדין כבר ניתן, השופט פסק מה שפסק ותפקידה של ההוצאה־לפועל הוא לאלץ את הנתבע לקיים את פסק־הדין של השופט.

„העניין בטיפול"

ה מציאות שונה בתכלית. כל הנזקק לשירותי ההוצאה־לפועל נכנס לנתיב פתלתל אשר לא פעם אין לו סוף.

כאשר נפתח תיק הוצאה־לפועל, מקבל החייב הודעה כי עליו לשלם תוך פרק זמן מסויים את חובו. במקרים רבים משיב החייב כי מצבו הכספי בכי רע והוא מבקש לשלם את החוב בתשלומים. הסדר התשלומים המוצע מגוחך. אם לדוגמא, החוב הוא בסך 3.000 ל"י, יכול החייב להציע לשלמו בתשלומים בני חמישים או מאה ל"י לחודש.

כאשר בא־כוח התובע טוען שהאיש משקר והוא יכול לשלם את כל חובו בתשלום אחד, הרי נטל ההוכחה עליו. לתאריך חקירת היכולת ממתינים חודשים. באופן מעשי מסתיימים מרבית המקרים הללו כאשר יושב־ראש ההוצאה־לפועל מכפיל את סכום התשלום המוצע על־ידי הנתבע. כלומר, התשלומים עדיין זעירים ונמשכים חודשים רבים.

אם התובע חושב לתומו כי לאחר קבלת עתו של יושב־ראש ההוצאה־לפועל, לא נותר לו אלא להמתין כל חודש לתשלום, הרי עד מהרה עתיד הוא להיווכח כי המציאות אינה כה ורודה. כשם שהנתבע התחמק מלמלא את פסק־דינו של השופט, כך הוא יכול להתחמק מלמלא אחר „הסדר התשלומים" שפסק היושב־ראש.

במקרה זה יכול התובע לבקש הוצאת פקודת־מאסר נגד הנתבע, או להטיל עיקול על רכושו.

כאשר מוציא התובע את פקודת־המאסר הוא טרם יודע כי השוטרים המעטים המטפלים בענין כורעים תחת נטל עבודתם וכי יהיה עליו להמתין קרוב לשנה עד שיגיע התור לטיפול בענייננו.

מאות ואלפי תובעים הממתינים חודשים ארוכים לטיפול המשטרה, משגרים מכתבי מחאה למטה־הארצי של המשטרה או לשר המשטרה עצמו. עד לפני כשלוש שנים היו כל מכתבי התלונה מועברים לאחראי לביצוע המאסרים. הלה היה משיב: ‚נערך ביקור בכתובת הנ"ל, הנתבע לא נמצא בביתו.'

בשנים האחרונות החליטה המשטרה להשיב תשובה יותר רצינית. הנוסח הוא: „את המימצאים תוכל למצוא בתיק. אם לא מצאת, העניין עדיין בטיפול."

„סחיבת" התשלום

ב מקביל להוצאת צו־מאסר, יכול התובע לבקש הטלת עיקול על החייב המתחמק מתשלום. כיוון שרוב רובם של התובעים אינם מעסיקים חברות בילוש ואין הם יודעים בדיוק מה רכושו של החייב והיכן הוא מוסתר, הרי מרבית בקשות העיקול מופנות כלפי חפצי החייב בדירתו. עתה יש להמתין מספר שבועות עד שאנשי חוליית ההוצאה־לפועל יבקרו בדירת החייב ויעקלו רהיטיו. לאחר־מכן יש להמתין שבועות ארוכים או לפעמים מספר חודשים עד אשר אנשי החוליה יבקרו במקום שנית כדי להוציא את הרהיטים. לחייב נשלחת מראש הודעה מתי יבקרו אנשי החוליה בביתו וקרוב לוודאי שבאותו יום ימצאו לפניהם דלת נעולה. במקרה זה עליהם להשאיר פתק כי הגיעו למקום ומצאוהו נעול וכי בפעם הבאה, לאחר תקופת המתנה נוספת, הם יפרצו את הדלת.

בצורה זו „סוחב" החייב את התשלום חודשים רבים. בדיקת התיקים במשרדי ההוצאה־לפועל מגלה כי מרביתם עוסקים בסכומים של כמה אלפי לירות, המגיעים לרוב לסוחרים זעירים או לבעלי־מלאכה. אי הצלחתם של אלו לגבות את כספם, למרות פסק־הדין המצוי בידם, עלולה להביאם אל סף פשיטת־רגל.

חברות גדולות אינן מתרגשות מהסחבת השוררת בהוצאה־לפועל. לא מעט מבין חברות אלה מעסיקות חברות פרטיות לגביית חובות. כאשר בריון אלים דופק בפראות על דלתו של החייב בשעות הקטנות של הלילה ומסביר לו כי לטובתו ולטובת בני ביתו רצוי שישלם את חובו, התוצאה היא לרוב מידית.

„כיבוס תיקים"

ל א פעם מתקיימים מגעים במשך כל אותם חודשים בהם החייב מתחמק מתשלום וידו של התובע קצרה מלהושיע. החייב מסביר לבעל החוב כי בדרכים הרגילות של ההוצאה־לפועל לעולם לא יצליח לגבות את חובו. הוא מציע לשלם חמישים אחוז במזומן מסכום החוב ובכך לסיים את הענין. לפעמים מצוי התובע במצב כלכלי דחוק, הוא נשבר, מקבל חלק מכספו במזומן ומבטל את התביעה. כאשר בעל החוב מתעקש להמשיך בתביעה, מתחיל שלב „כיבוס התיק".

„כיבוס התיק" או העלמת התיק, זהו הדבר מפניו חושש בעל החוב ביותר. כיוון שהתיקים ניתנים לכל דורש, למרות שבאופן תיאורטי רק בא־כוח התובע או הנתבע בנוכחות הפקיד רשאים לעיין בתיק, הרי אין כל קושי להעלים את התיק, להעבירו למחלקה אחרת, או במקרה הקיצוני, פשוט לגנבו.

פקידי ההוצאה־לפועל אינם יודעים אם התיק שאינו נמצא במקומו נעלם, נגנב, מצוי במחלקה אחרת, או תויק בטעות על־ידי הפקיד שלא לפי המיספור. בכל אחד מהמקרים הללו נקלע התובע בצרה. מתחילים לחדחות אותו בלך ושוב, מבטיחים לו שיערכו חיפוש מיוחד כדי למצוא את התיק, דוחים אותו בקש.

שמועה עקשנית

א ם התיק תויק בטעות שלא במקומו, הרי הוא יימצא באותה פעם אחת בשנה, בה הפקידים בודקים את כל התיקים ומדללים את אלה שהטיפול בהם הסתיים. אם התיק הועבר למחלקה אחרת הרי הוא יוחזר למקומו רק לאחר חודשים ואם הוא נגנב, כמובן שלא יוחזר לעולם.

כאשר התיק נעלם, התובע ממתין זמן מה לשווא. מובן שהוא רשאי לפתוח תיק נוסף ולהתחיל את כל הפרוצדורה מחדש. במקרה זה הוא משוחרר מתשלום האגרה לפתיחת התיק, אך כל הענין עלול להימשך שוב חודשים ארוכים, ואין כל ערובה שבפעם הבאה לא „יכובס" התיק.

אך לא רק חייבים הרוצים להימנע ולהתחמק מתשלום „מכבסים" את תיקיהם. במסדרונות ההוצאה־לפועל מתהלכות שמועות עקשניות כי ישנם עורכי־דין לא מעטים הנוהגים להוציא מתוך התיקים את הדף עליו רשם יושב־ראש ההוצאה־לפועל את החלטתו בענין גובה שכר הטירחה המגיע להם ולשומרו אצלם. לאחר מספר שבועות הם מגישים בקשה חדשה באותו תיק עצמו. כיוון שלא מתנהל רישום הבקשות, הרי שאיש אינו זוכר כי בתיק זה, למעשה, כבר הוגשה בעבר בקשה לקביעת גובה שכר הטירחה. אם ביום הגשת הבקשה החדשה מצב רוחו של יושב־ראש שפיר, או שהוא חולה או בחופשה, ומחליפו רחב־לב, הוא עשוי לפסוק שכר־טירחה גבוה יותר. ההפרש יכול לנוע בין מאה למאתיים לירות. עורך־הדין יישווה את שתי ההחלטות ויצרף את זו בה נקוב שכר־טירחה גבוה יותר.

ביקשתי את תגובתו והסבריו של יושב־ראש ההוצאה־לפועל לבעיה. הוא סירב לדבר ללא היתר מפורש ממשרד המישפטים. במשרד המישפטים היה רק הדובר מוסמך לתת היתר כזה. אבל הדובר נמצא בחופשה. גם עוזרו. „תיפנה בעוד חודש!" נאמר לי.

מעניין כמה תיקים עוד „יכובסו" עד אז במשרדי ההוצאה־לפועל.